

Tri slobode pod lupom

Prikaz slučajeva kršenja osnovnih ljudskih prava u Srbiji

6 – 19. novembar 2020. godine

Sloboda udruživanja, okupljanja i izražavanja

- Fantomski portal Prismotra, podstaknut nereagovanjem nadležnih institucija, nastavlja kontinuirano diskreditovanje rada organizacija civilnog društva i pojedinaca koji se u svom radu bave pitanjem zaštite i unapređenja ljudskih prava. Samoprovani „borci protiv negativnog uticaja NGO sektora“ su u jednom od poslednjih tekstova objavljenih na tom portalu primenili taktiku prema kojoj sebe postavljaju u ulogu žrtve agresivnog uticaja OCD, u konkretnom slučaju [Komiteta pravnika za ljudska prava \(YUCOM\)](#), zbog njihove objave interaktivne mape Srbije koja prikazuje slučajeve napada na braniteljke i branitelje ljudskih prava. Imajući u vidu učestalost napada koji potiču sa ovog portala, značajan broj prijavljenih slučajeva prema analizi YUCOM-a upućuje upravo na ovaj portal kao na izvršioce napada, što je predstavljeno kao pritisak na slobodan rad tog portala.
- Nakon napada na Nezavisno društvo novinara Srbije, neimenovani autori iz redakcije ovog portala započeli su kampanju ličnog targetiranja zaposlenih u NDNV. Meta jednog takvog napada bio je [Miloš Katić](#) koji u NDNV obavlja ulogu računovođe, što je u interpretaciji portala Prismotra predstavljeno kao „prikupljanje sredstava za finansiranje vojvođanskog separatizma“. Kao „grehove“ mu dodatno pripisuju učešće na protestima protiv otpuštanja radnika RTV-a kao i protestima u organizaciji inicijative Ne da(vi)mo Beograd „za koje se već zna da okupljaju vojvođanske i kosovske separatiste, sekularne ekstremiste, ravnazemljaše i huligane“. Sličnu sudbinu doživela je [Branislava Opranović](#), članica Saveta NDNV i novinar portala Autonomija za koji tvrde da je „separatistički“. Pored niza optužbi za promovisanje separatizma, autori teksta su kao motiv za uvredu upotreбили njene godine, nazivajući je „babom separatistom“, a kao dokaze njenog separatizma nude se fotografije i objave na društvenim mrežama u kojima se zalaže za punu autonomiju Vojvodine.

- Nakon napada na Natašu Đereg i CEKOR, portal Prismotra izdao je tekst u kojim se poimence navode „[anti-kineski lobisti u Srbiji](#)“. Prvi u tom tekstu jeste Janoš Kiš, za koga tvrde da je zajedno sa Natašom Đereg član sekte „Art of living“ i da je zadužen za organizaciju lažnih medicinskih pregleda koji se naplaćuju 50 evra. Pored ovih „informacije“ objavljen je i njegov broj mobilnog telefona. Pored njega u tekstu se pominje i Zvezdan Kalmar, koji se optužuje i da je lobista protiv ruskih investicija u Srbiji. Takođe je pomenut i Pera Marković, koga optužuju da „čini sve da 10000 ljudi u Boru i Smederevu ostane bez posla, ali i Nikola Perušić koji je nakon prvih tekstova ovakve i slične sadržine obrisao svoje profile na društvenim mrežama. Deluje poražavajuće činjenica da se nijedna institucija u Srbiji nije ni u najmanjoj meri potrudila da učini nešto kako bi se stalo na put ličnoj diskreditaciji i uvredama na račun ljudi koji nisu ni javne ličnosti niti se bave javnim poslom.
- [Nezavisno udruženje novinara Srbije, Udruženje novinara Srbije i Sindikat novinara Srbije](#) osudili su uvrede koje je na račun novinarkе Žakline Tatalović izrekao folk pevač Aca Lukas u emisiji na televiziji Pink, aludirajući da je motiv njenog kritičkog odnosa prema vlasti emotivna ozlojeđenost zbog intimnih odnosa u prošlosti. U njihovim saopštenjima se navodi da je ovaj slučaj, kao i upotrebljeni rečnik samo uprošćena verzija napada koju Žaklina Tatalović ali i drugi novinari trpe od najviših državnih funkcionera, ali i samog predsednika Republike. Takođe je istaknuto da deo odgovornost snosi i televizija Pink imajući u vidu da je Lukasu dopušteno da ne samo dovrši , već i više puta u toku emisije ponovi uvrede na račun novinarkе. [Služba za nadzor i analizu Regulatornog tela za elektronske medije \(REM\)](#) utvrdila je da nije prekršen nijedan medijski zakon i da zbog toga televizija Pink ne snosi odgovornost za ovaj slučaj, čime je i ovaj slučaj završen bez reakcije od strane nadležnih institucija. O ovom slučaju nije želela da se izjasni ni ministarka za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog [Gordana Čomić](#). Ignorantski odnos REM-a i ministarke Čomić idu u prilog tezi koju je javno izneo Zaštitnik građana [Zoran Pašalić](#) istakavši kako je pevač Aca Lukas pomenute tvrdnje i optužbe izneo upravo zato što je bio svestan da za takvo ponašanje neće snositi posledice, baš kao što ni drugi slučajevi mizoginije u javnom prostoru nisu bili sankcionisani.
- Novinarka [Ivana Mastilović Jasnić](#) koja je godinama izveštavala o slučaju kao i suđenju Milutinu Jeličiću Jutki zbog seksualnog zlostavljanja nekadašnje saradnice Marije Lukić dobila je degutantne pretnje putem društvene mreže twiter. Nakon što je slučaj prijavila nadležnima utvrđeno je da je pretnja upućena putem twiter naloga napravljenog sa broja telefona koji pripada izvesnoj MM. Nakon saslušanja osumnjičena je priznala da je twiter nalog napravljen uz pomoć njenog broja telefona ali da ga je ustupila ćerki Milutina Jeličića koji je taj nalog koristila za vređanje onih koji pišu kritike na račun njenog oca. Nakon poziva u svojstvu građanina Milica Jeličić je priznala da je upravo ona slala poruke, nakon čega je, uz opomenu, Tužilaštvo odlučilo da nema elemenata za krivično gonjenje.
- Obilazak radova na izgradnji Kovid bolnice u Batajnici predsednik Srbije [Aleksandar Vučić](#) iskoristio je za obračun sa političkim neistomišljenicima i novinarima. Tom prilikom je svoje političke protivnike optužio da su uložili stotine miliona evra u kupovinu N1, Novu S, News Max Adria, Danas i pet radio stanica, savetujući im „ da im je lakše da ga ubiju“. Ova izjava predstavlja i veoma ozbiljnu optužbu na račun profesionalnih medija kojima se povezivanjem sa opozicionim političarima negira samostalnost i objektivnost u radu. Ovakve izjave nisu opasne samo zbog njihove očigledno neistinite sadržine, već zbog toga što postavljaju temelje za uspostavljanje agresivnog narativa prema tim medijima i njihovim novinarima čime se oni pokazuju kao legitimna meta uvreda, optužbi, čak i nasilja koje neretke iz verbalnog prelazi i u fizičko.

- Posao novinara u vreme pandemije korona virusa je dodatno dobio na značaju, ali je broj prepreka sa kojima se suočavaju takođe višestruko uvećan. U najtežoj situaciji se nalaze [novinari lokalnih medija](#) koji zbog neadekvatne saradnje od strane lokalnih zvaničnika teško dolaze do pouzdanih i pravovremenih informacija. Jedna od najozbiljnijih prepreka sa kojima su se profesionalni mediji suočavali jeste takozvana „infodemia“, odnosno višestruko povećanje broja lažnih vesti koje do građana dolaze uglavnom posredstvom društvenih mreža i čiji zastupnici agresivno odbijaju zvanične podatke koje obavljaju institucije, ali i agresivno napadaju one koji tim podacima veruju. Podeljenosti javnosti, ali i drastičnom padu nepoverenja u zvanične podatke u velikoj meri je doprinelo i dokumentovano prikrivanje i prikazivanje lažnog manjeg broja obolelih tokom letnjih meseci, o čemu je pisao BIRN. Sve tu, uz značajan uticaj nedostatka edukacije i ustaljivanja verbalnog nasilja kao dominantnog oblika javne komunikacije, rezultira enormnim broje i zastrašujućim sadržajem pretnji sa kojima se suočavaju novinari koji izveštavaju o epidemiološkoj situaciji. Pored standardnog repertoara psovki i optužbi da su strani plaćenici, neretko se mogu čuti i ozbiljne pretnje i kletve poput one „dabogda vas presekli na pola“. Ovakvi slučajevi su alarmatni simptomi narastajućeg nasilja u društvu, ali i jasan pokazatelj da je u upravljanju krizom neophodno da se na sistemski način nadležni pozabave pitanjem emocionalnog i psihološko aspekta suočavanja sa krizom, tim pre što ovakva, vanredna situacija traje već skoro godinu dana i da je očigledno da narastajuće tenzije neće splasnuti same od sebe.
- Novinar i urednik portala A1 i direktor Medija centra u Novom Pazaru Enes Radetinac dobio je SMS poruku preteće sadržine u kojoj mu se preti ukoliko ne bude radio na adekvatan način. [Nezavisno udruženje novinara Srbije](#) osudilo je ove pretnje i pozvalo nadležne da što pre pronađu učinioca, što je zahvaljući [brzoj reakciji policije](#) i učinjeno i protiv učinioca je podneta krivična prijava zbog ugrožavanja sigurnosti. Ostaje da se vidi da li će suđenje biti sprovedeno u razumnom roku i da li će učinilac biti adekvatno sankcionisan, čime bi se poslala jasnija poruka da nasilje nad novinarima nije prihvatljivo.